

УДК: 351.74:159.9

[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-1\(18\)-1141-1155](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2026-1(18)-1141-1155)

Києнко-Романюк Лариса кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління та адміністрування, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», <https://orcid.org/0000-0002-2191-3453>

Василенко Надія доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри управління та адміністрування, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», <https://orcid.org/0000-0002-1087-4591>

Галич Тетяна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філології та гуманітарних дисциплін, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», <https://orcid.org/0000-0002-0471-4671>

Семко Майя кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління та адміністрування, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти»

Поважук Олена доктор філософії з публічного управління, викладач кафедри управління та адміністрування, Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти»

ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ СОЦІОКОМУНІКАТИВНІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ НЕБЕЗПЕЧНОМУ ОНЛАЙН- КОНТЕНТУ ЧЕРЕЗ ОСВІТУ: ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА, РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ЕМОЦІЙНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ

Анотація. У статті досліджуються публічно-управлінські та соціокомунікативні механізми протидії небезпечному онлайн-контенту в контексті забезпечення психологічної безпеки публічного фахівця; показано вітчизняний та міжнародний досвід досліджень, щодо надмірного споживання соціальних медіа на стан здоров'я фахівця, а відтак на спроможність громади до розвитку; обґрунтовано необхідність формування інтегрованої системи державної політики, яка включає: розвиток цифрової та емоційної грамотності у закладах галузі освіти; удосконалення нормативно-правові механізми моніторингу небезпечного контенту; доведено, що формування критичного мислення та емоційного інтелекту має розглядатися як елемент забезпечення ментальної безпеки громадян та як стратегічний ресурс публічного управління в умовах цифровізації. У статті досліджуються публічно-управлінські соціокомуні-

кативні механізми протидії небезпечному онлайн-контенту в контексті забезпечення психологічної безпеки громадян. Обґрунтовано ключову роль критичного мислення як стратегічного ресурсу публічного управління освітою та громадською безпекою; визначені основні найбільш небезпечні групи онлайн-ризиків та ефективні освітні соціокомунікативні та соціокомунікаційні стратегії, що зменшують вплив цифрових загроз; досліджені управлінські інструменти органів місцевого самоврядування й освітніх установ, спрямовані на формування безпечного інформаційного середовища громади. Сформульовано очікувані висновки, згідно з якими активація публічно-управлінських механізмів протидії небезпечному онлайн-контенту через інтеграцію заходів цифрової освіти значно підвищує стійкість до маніпулятивного контенту. Такий підхід забезпечує комплексний захист та створює умови для розвитку критичного мислення й емоційної саморегуляції як основи безпечної й відповідальної участі громадян в цифровому середовищі громади.

Ключові слова: публічне управління, публічно-управлінські механізми, психологія управління, небезпечний онлайн-контент, соціокомунікативне середовище, критичне мислення, емоційна саморегуляція, психологічна безпека.

Kyienko-Romaniuk Larysa PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Administration, Public Higher Educational Establishment «Vinnitsa Academy of Continuing Education», <https://orcid.org/0000-0002-2191-3453>

Vasylenko Nadiia Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Department of Management and Administration Public Higher Educational Establishment «Vinnytsia Academy of Continuing Education», <https://orcid.org/0000-0002-1087-4591>

Halych Tetiana PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Philology and Humanities, Public Higher Educational Establishment «Vinnitsa Academy of Continuing Education», <https://orcid.org/0000-0002-0471-4671>

Semko Maiia PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Administration, Public Higher Educational Establishment «Vinnitsa Academy of Continuing Education»

Povazhuk Olena PhD in Management and Administration, Lecturer, Department of Management and Administration, Public Higher Educational Establishment «Vinnitsa Academy of Continuing Education»

PUBLIC-GOVERNMENTAL SOCIO-COMMUNICATIVE MECHANISMS FOR COMBATING DANGEROUS ONLINE CONTENT THROUGH EDUCATION: PSYCHOLOGICAL SAFETY, DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING AND EMOTIONAL SELF-REGULATION

Abstract. The article examines public governance socio-communicative mechanisms for counteracting harmful online content in the context of ensuring the psychological safety of both children and adult citizens. The study highlights the psychological and pedagogical aspects of the impact of manipulative, aggressive, and risky digital content on emotional states, behavioral responses, and social adaptation, with particular attention to the role of critical thinking and emotional self-regulation as key factors of resilience to digital threats. Based on contemporary Ukrainian and international research, it is demonstrated that excessive consumption of social media, exposure to harmful or toxic content, and algorithmic personalization of online platforms significantly affect individual mental health and, consequently, the community's capacity for sustainable development. The article substantiates the need for an integrated system of public and educational policy, which includes the development of digital and emotional literacy within educational institutions, training educators to address online risks, enhancing parental competence, implementing preventive community-based programs, and improving regulatory and legal mechanisms for monitoring harmful content. The research identifies: (1) the most dangerous groups of online risks; (2) psychological factors of vulnerability to destructive content; (3) effective educational and socio-communicative strategies that reduce the impact of digital threats; and (4) governance tools of local authorities and educational institutions aimed at shaping a safe information environment within communities. The findings indicate that the activation of public governance mechanisms through the integration of digital education, emotional intelligence development, psychological support, and media literacy significantly enhances resistance to manipulative online content. It is emphasized that an effective system of public governance in the field of digital safety should be based on intersectoral cooperation among educational institutions, parents, psychological services, local authorities, and digital platforms. Such an approach ensures comprehensive protection and creates conditions for the development of critical thinking and emotional self-regulation as the foundation for safe and responsible civic participation in the digital environment.

Keywords: public governance; public governance mechanisms; management psychology; harmful online content; socio-communicative environment; critical thinking; emotional self-regulation; psychological safety.

Постановка проблеми. Воєнна агресія проти України радикально змінила умови суспільного розвитку, актуалізувавши потребу в посиленні

громадянської компетентності дорослого населення. Працівники сфер оборони, освіти, охорони здоров'я, місцевого самоврядування, волонтери та інші активні члени громад виконують ключову роль у забезпеченні стійкості держави, підтриманні соціального порядку та ефективному реагуванні на кризові ситуації. Проте наявні програми громадянської освіти, що здебільшого були орієнтовані на мирний час, виявили обмеженість щодо формування навичок дії в умовах високої невизначеності, стресу, швидких управлінських рішень, інформаційних загроз та необхідності міжсекторальної взаємодії. Це породжує потребу у переосмисленні змісту, методів і форматів громадянської освіти дорослих з урахуванням нових викликів воєнного та післявоєнного середовищ.

У контексті майбутнього відновлення та євроінтеграційного поступу України громадянська освіта набуває стратегічного значення як інструмент формування активного, відповідального та здатного до колективних дій громадянина. Повоєнна реконструкція вимагатиме від громадян високого рівня правової культури, критичного мислення, медіаграмотності, компетентностей участі, а також здатності до ініціювання та реалізації проєктів розвитку громад. Водночас залишається недостатньо дослідженим питання, як адаптувати існуючі освітні підходи до потреб різних категорій громадян, що пережили стресові та травматичні події, а також як забезпечити сталість і доступність освітніх практик в умовах мобільності, безпекових обмежень і цифрової нерівності. Це визначає актуальність наукового аналізу теоретичних і практичних засад розвитку громадянської освіти у період війни та відбудови.

Сучасне суспільство розвивається у цифровому середовищі, де межа між корисним і небезпечним контентом дедалі більше стирається. Інтернет пропонує безліч можливостей для навчання, творчості, комунікації та соціалізації, однак водночас містить значні ризики – від агресивних і маніпулятивних матеріалів до візуального чи вербального контенту, що може травмувати психіку. Особливо категорії громадян, які не мають сформованих механізмів критичного мислення, емоційної саморегуляції та психологічного самозахисту.

Проблема психологічного впливу небезпечного контенту в онлайн-просторі виходить за межі педагогічного поля й набуває суспільної значущості, адже цифрове середовище сьогодні є невід'ємною складовою соціалізації дитини. Саме тому необхідно глибше розуміти психологічні механізми цього впливу, типи контенту, що становлять ризик, та їхні наслідки для емоційного й поведінкового розвитку дитини.

Аналіз джерел та останніх досліджень показав, що у науковій літературі останніх років небезпечний контент визначається як інформаційні матеріали, що можуть завдати шкоди психічному, моральному або фізичному стану людини (О. Вознюк, Н. Кононець, L. Livingstone, S. Stoilova та ін.). Науковці-психологи та педагоги досліджують такі форми впливу як кібербулінг,

інформаційні маніпуляції, токсичні челенджі, деструктивні спільноти тощо. Наголошується, що саме недостатня сформованість критичного мислення та низький рівень медіаграмотності посилюють ризики сприйняття шкідливого контенту (В. Бондаренко, О. Барліт, Н. Livingstone, J. Byrne).

У сфері публічного управління питання безпечного цифрового середовища розглядається як стратегічна задача сучасної державної політики. Державні та освітні органи реалізують механізми, спрямовані на зменшення впливу шкідливого контенту та підвищення рівня медіаграмотності громадян, зокрема: створення законодавчих актів щодо безпечного використання інтернет-ресурсів, захисту дітей від шкідливого контенту, запобігання кібербулінгу; впровадження стандартів цифрової освіти та вимог до онлайн-платформ щодо фільтрації небезпечного контенту; розробка програм з медіаграмотності та критичного мислення у навчальних закладах різного рівня; підготовка керівників шкіл і педагогів до управління інформаційними ризиками та психологічною безпекою учнів; впровадження навчальних тренінгів і просвітницьких кампаній у громадах; створення систем спостереження за поширенням небезпечного контенту, аналіз його впливу на різні групи населення; використання даних для прийняття управлінських рішень та корекції освітніх програм. Публічне управління виступає ключовим інструментом у формуванні цифрової безпеки суспільства, поєднуючи законодавчі, організаційні та освітні механізми. У поєднанні з розвитком критичного мислення та емоційної саморегуляції громадян це забезпечує ефективну протидію шкідливому впливу цифрового контенту.

На основі узагальнення наукових джерел можна виділити кілька основних типів небезпечного контенту:

1. Контент із насильством: відео та ігри з жорстокими сценами, фільми, у яких агресія демонструється як прийнятний спосіб вирішення конфліктів, матеріали із самопошкодженням чи суїцидальною тематикою.

2. Контент із проявами хейту та булінгу: принизливі відео, меми, групи в соцмережах, що популяризують ворожість або цькування.

3. Маніпулятивний контент: матеріали, які викликають страх чи агресію, перекручують факти, формують хибні уявлення або експлуатують дитячі психологічні вразливості.

4. Фейковий контент: публікації з неправдивою інформацією, яка впливає на емоційний стан і світосприйняття дитини.

5. Токсичні челенджі: онлайн-змагання, що заохочують ризикову поведінку, небезпечні трюки, або дії, пов'язані з самопошкодженням.

Сучасна наукова думка все більш наполегливо підкреслює, що формування емоційного інтелекту й критичного мислення є стратегічним чинником психологічної стійкості, соціальної адаптації й громадянської активності. Від початку концептуалізації поняття *емоційного інтелекту* дослідники розглядають його як здатність усвідомлювати, розуміти, регулювати власні й чужі

емоції з метою ефективної взаємодії [8]. Д. Гоулман довів, що саме емоційна компетентність, а не лише когнітивний інтелект, визначає життєвий успіх, здатність до співпраці й професійне лідерство [2].

Вивчення та аналіз сучасних міжнародних та українських досліджень стосується впливу цифрового контенту та соціальних медіа на емоційно-психологічний стан дітей та дорослих. Зокрема, групою науковців виявлено зростання рівнів тривожності й депресивних симптомів серед молоді, яка інтенсивно користується соціальними мережами [9]. Подібні результати представлено в огляді L. Azem та співавторів, де показано, що надмірне онлайн-спілкування знижує емпатію та сприяє формуванню залежнісних поведінкових моделей [10]. Дослідження R. M. S. Santos та співавторів узагальнює, що тривалий екранний час корелює з порушенням емоційної регуляції й когнітивного контролю [11]. А робота M. Ybarra та співавторів демонструє, що систематичне споживання агресивного цифрового контенту громадянами пов'язане з підвищеною агресивністю та ризиком серйозної девіантної поведінки [12]. В українських джерелах поняття емоційного інтелекту розглядається у взаємозв'язку з критичним мисленням як компонентом особистісної зрілості та громадянської свідомості. Так, Л. Києнко-Романюк вказує на необхідність поєднання аналітичних і рефлексивних умінь із розвитком емоційної саморегуляції, що забезпечує усвідомленість і відповідальність у прийнятті рішень [3], [5]. У праці К. Корсака та співавторів підкреслюється значення спеціальної підготовки спеціалістів сфери освіти до розвитку молодого покоління громадян навичок критичного мислення як інструменту самостійного оцінювання інформації, розвитку творчості й моральної автономії [4].

Дослідження Н. Василенко, опубліковане у *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, у співавторстві з Т. Івацко, О. Матохнюком та ін. присвячено професійній соціокомунікативній компетентності управлінців у контексті публічного управління. У праці визначено роль ефективної комунікації у діяльності керівника; підкреслено важливість соціальних та комунікативних механізмів у забезпеченні взаємодії між владою і громадянами; досліджено форми комунікації (ділові розмови, зустрічі тощо) і запропоновано рекомендації щодо їх вдосконалення; встановлено, що оптимізація комунікаційних потоків підвищує довіру в суспільстві, що є важливим для публічного управління.

Також українські дослідники акцентують на тому, що в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення саме розвиток емоційного інтелекту керівників освіти, педагогів і здобувачів освіти стає ресурсом психологічної стабільності й запорукою ефективного розвитку сфери освіти як складника розвитку громади [6]. Подібну позицію підтримує М. Савчин, який розглядає емоційний розвиток особистості як ключовий механізм подолання кризових станів і стресу у громадян.

Як бачимо, у сучасних дослідженнях окреслено багатовимірний зв'язок між розвитком емоційного інтелекту, критичного мислення та цифровою соціалізацією громадянина. Високий рівень емоційної зрілості та критичного мислення виступає захисним фактором у цифровому середовищі, зменшуючи ймовірність емоційних розладів, маніпулятивного впливу й деструктивної поведінки.

Узагальнення проаналізованих джерел засвідчує, що в Україні накопичено значний теоретико-методологічний потенціал у дослідженні розвитку критичного мислення й емоційного інтелекту, однак потребують подальшого осмислення психологічні механізми їх взаємодії в умовах цифровізації освіти та воєнних викликів. Саме ці аспекти зумовили **мету нашого дослідження** – виявити закономірності формування емоційно-критичного мислення школярів у цифровому середовищі, проаналізувати психологічні механізми впливу небезпечного контенту онлайн-простору на дітей, виявити типові емоційні та поведінкові реакції різних вікових груп, а також визначити напрями профілактики через розвиток медіаграмотності, емпатії та безпечних практик та визначити умови його розвитку як чинника психологічної безпеки та стійкості громадян в кризових умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Коли ми говоримо про небезпечний контент, то маємо на увазі не лише відверто агресивні або шокуючі матеріали. Це будь-яка інформація, яка викликає у людини страх, тривогу, агресію або, навпаки, стан апатії й безсилля. До цього поняття належить контент, який порушує особисті межі, впливає на самооцінку, формує відчуття меншовартості або соціальної ізоляції. Прикладами можуть бути відео насильницького змісту, деструктивні інтернет-челенджі, прояви кібербулінгу, мова ворожнечі, а також фейкові новини, що маніпулюють емоціями. Особливо небезпечно те, що такий контент часто подається під виглядом розваг або “популярних трендів”, тому не завжди вдається усвідомити його деструктивний вплив.

Онлайн-середовище стало невід'ємною частиною життя сучасної людини. Разом із можливостями для навчання та комунікації зростає ризик впливу небезпечного контенту: маніпулятивної інформації, кібербулінгу, деструктивних тенденцій у соціальних мережах. Освіта відіграє ключову роль у формуванні механізмів протидії таким загрозам, забезпечуючи психологічну безпеку та розвиток когнітивних і емоційних навичок через освіту, використовуючи **механізми протидії небезпечному онлайн-контенту**.

1. Психологічна безпека – передбачає створення умов, у яких особа може вільно висловлювати думки, ставити запитання та обмежувати вплив небезпечного контенту. В освітньому процесі це досягається через: формування культури безпечного онлайн-спілкування; навчання розпізнаванню маніпуляцій та тривожних сигналів у мережі; підтримку емоційного благополуччя через групові дискусії та психологічні тренінги.

2. Критичне мислення – дозволяє аналізувати інформацію, відокремлювати факти від думок, уникати маніпуляцій. Методи його розвитку в освітньому середовищі: робота з кейсами та реальними прикладами фейкових новин; аналіз причинно-наслідкових зв'язків у поширенні інформації; навчання методам перевірки джерел і достовірності даних.

3. Емоційна саморегуляція – допомагає учасникам освітнього процесу зменшувати стрес від небезпечного контенту та уникати імпульсивних реакцій: практики усвідомленості (mindfulness) та релаксаційні техніки; розвиток емпатії та навичок конструктивної взаємодії; навчання прийомам керування емоційною реакцією на провокаційний контент.

Реакція на цифровий контент значною мірою залежить від віку та рівня розвитку когнітивної сфери. Дошкільники найвразливіші емоційно. Вони не відрізняють вигадане від реального, тому навіть мультфільми або казкові сюжети з елементами страху можуть викликати тривогу, нічні кошмари чи уникання певних ситуацій. Молодші школярі легко піддаються навіюванню. Вони сприймають інформацію буквально, довіряють екранним героям і часто вірять у “реальність” побаченого. Їм складно усвідомити, що контент може бути постановочним або маніпулятивним. Підлітки – це група, яка особливо ризикує потрапити під вплив небезпечних тенденцій. У цьому віці зростає потреба у самоствердженні, соціальному визнанні, експериментах. Саме тому вони можуть брати участь у небезпечних челенджах або реагувати на провокації в мережі. Старші підлітки вже мають розвиненіші навички критичного мислення, проте залишаються вразливими до психологічних маніпуляцій, особливо якщо контент апелює до їхніх емоцій або цінностей. Урахування цих вікових відмінностей є основою ефективної профілактики впливу небезпечного контенту в освітньому процесі. На відміну від дітей і підлітків, дорослі мають більш розвинене критичне мислення та життєвий досвід, що дає їм інструменти для оцінки достовірності інформації. Проте вони також залишаються вразливими у певних сферах. Контент, який апелює до страхів, тривог або сильних емоцій (наприклад, пандемії, катастрофи, політичні конфлікти), може викликати паніку, стрес або поспішні рішення. Під впливом емоцій люди можуть нехтувати логікою і критичною оцінкою інформації. Дорослі часто підсвідомо віддають перевагу інформації, що підтверджує їхні переконання (ефект підтвердження). Це робить їх сприйнятливими до фейкових новин, маніпуляцій у соцмережах, політичної пропаганди чи реклами. Висока інтенсивність споживання контенту може знижувати увагу, ускладнювати критичний аналіз і підвищувати імпульсивність реакцій. Люди можуть швидко реагувати на провокації, поширювати неперевірену інформацію або втягуватися в конфлікти онлайн. Дорослі вразливі до контенту, який стосується їхньої роботи, фінансів, статусу або соціального становища. Маніпуляції через страх втрати (наприклад, фінансові шахрайства) чи соціальний тиск часто спрацьовують ефективніше,

ніж на дітей. Дорослі зазвичай мають кращі когнітивні ресурси для аналізу інформації, проте їхня вразливість проявляється через емоційні тригери, когнітивні упередження та інформаційне перевантаження. Освітні та профілактичні заходи для дорослих мають акцентуватися на медіаграмотності, розвитку емоційної саморегуляції та навичок критичного сприйняття інформації.

Н. Василенко у своїй науковій праці ґрунтовно структурує зміст і методику оцінювання професійної соціокомунікативної компетентності керівників шкіл, що є важливим елементом психологічної безпеки та якості комунікації в умовах цифрової освіти. Компетентність, яка включає мотивацію, знання й навички ефективної взаємодії, може служити стійким механізмом протидії психологічно небезпечним впливам цифрового контенту як для самих керівників, так і для освітнього середовища загалом [1]. Варто зазначити, що вплив небезпечного контенту проявляється у різних психологічних та соціокомунікативних наслідках. Насамперед, це підвищена тривожність, страхи та нічні кошмари, які можуть виникати навіть після короткого контакту з агресивним або шокуючим матеріалом. Окрім того, у користувача онлайн-контенту можуть формуватися агресивні або депресивні тенденції, що відображаються в поведінці, взаємодії з однолітками та співгромадянами, а також зниження самооцінки та відчуття неповноцінності, особливо коли користувач порівнює себе з нереалістичними образами в мережі. Вплив контенту може також призводити до порушення довіри: у дорослих громадян до влади, у дітей – до дорослих. І нарешті, залежність від соціальних мереж та втрата здатності до емпатії. Люди, які часто перебувають у токсичному онлайн-середовищі, втрачають навички реальної комунікації та емоційного співпереживання. Саме ці наслідки підкреслюють важливість системної психологічної підтримки та профілактики впливу деструктивного контенту в освіті та сім'ї.

Освітній простір сьогодні має стати не лише середовищем знань, а й простором цифрової безпеки як для підростаючого покоління, так і для дорослих громадян. Заклади освіти в громаді є простором набуття та поширення вмінь усвідомлювати ризики цифрового світу та формують власну поведінку в онлайн-просторі. Одне з ключових завдань – формування медіаграмотності та емоційної стійкості. Громадяни незалежно від віку повинні вміти критично сприймати інформацію, перевіряти її достовірність, розпізнавати маніпуляції й керувати своїми емоційними реакціями. Велика відповідальність лежить на спеціалістах публічних служб, установ, організацій, які мають уміти помічати ознаки впливу токсичного контенту – наприклад, зміну поведінки, емоційну нестабільність чи прояви агресії. Важливо також, щоб органи публічної влади діяли злагоджено, мали єдину політику реагування на випадки кібербулінгу, онлайн-агресії або поширення шкідливих матеріалів в громаді. Саме така системна, командна позиція

представників органів управління громадою допомагає створити атмосферу довіри, безпеки та взаємної підтримки, яка є найкращим захистом у цифровому середовищі.

Психологічна підтримка та безпечне соціокомунікативне середовище у цифровому просторі є надзвичайно важливою складовою безпеки усіх громадян незалежно від віку та сфери професійної активності. По-перше, потрібно навчати усвідомлювати власні емоції та розуміти, що саме викликає страх, тривогу чи роздратування. Це формує навички емоційної саморегуляції і допомагає не піддаватися паніці або агресії під впливом небезпечного контенту. По-друге, важливим є обговорення контенту, який викликає негативні емоції. Громадяни повинні відчувати, що можуть поділитися своїми переживаннями з фахівцями надання фахової підтримки в громаді і отримати допомогу. Довірливий діалог зміцнює відчуття безпеки і дозволяє отримати поради, як правильно реагувати на онлайн-загрози. Крім того, варто активно використовувати позитивний контент – матеріали, що розвивають емпатію, критичне мислення, соціальні навички, творчість. І нарешті, до системної просвіти необхідно залучати працівників психологічної служби, які можуть навчити працівників органів публічної служби та пересічних громадян методам підтримки та самопомоги у цифровому середовищі, а також проводити профілактичні заняття для колективів установ та організацій.

Важливо розуміти, що безпечний цифровий простір формується не лише в закладі, а й удома. На жаль, наприклад, батьки часто не знають, що саме дивляться їхні діти, і не усвідомлюють потенційних ризиків. Тому необхідні тренінги, консультації та інформаційні кампанії для батьків, щоб вони могли ефективно супроводжувати дітей у цифровому середовищі. Рекомендації для батьків включають серед іншого спільний перегляд контенту, щоб обговорити його сенс і емоційний вплив; обговорення почуттів дитини, створення атмосфери довіри, коли дитина може відкрито говорити про страхи та переживання; встановлення “цифрових правил” сім’ї, які регламентують час і види активності онлайн; особистий приклад дорослих у користуванні технологіями, адже діти часто копіюють поведінку батьків. Така системна взаємодія закладу освіти і родини забезпечує ефективний захист дитини від небезпечного контенту і формує у неї відповідальне ставлення до цифрового світу.

Для ефективного захисту від небезпечного контенту необхідно системно підходити до формування психологічної безпеки у цифровому середовищі. Один із ключових напрямів – навчити критично сприймати інформацію, аналізувати джерела та контролювати власні емоційні реакції. Не менш важливо підготувати працівників сфер публічного управління та інших соціальних сфер, зокрема, освіти до розпізнавання емоційних реакцій на небезпечний контент та своєчасного втручання. Для практичної реалізації цих заходів можна використовувати перевірені освітні ініціативи, спрямовані на

навчання безпечній поведінці в мережі. Прикладами є українська адаптація від Google «Аси інтернету» від EdCamp Ukraine та платформа «Безпека дітей в Інтернеті» від Міністерства освіти і науки України; «StopBullying» – мобільний додаток для анонімних повідомлень про булінг, онлайн-конференції для громадян різного віку, а також державні та громадські програми. Загальною метою є створення безпечного середовища для громадян, надання їм підтримки, а також інформування про проблему булінгу та способи її вирішення. «Онлайн без стресу» – загальна ідея подолання стресу за допомогою онлайн-ресурсів, наприклад, курс «Важливі навички в періоді стресу» в рамках програми «Ти як?», або один з багатьох додатків для боротьби зі стресом, як-от Calm чи iCognito. Також існує міжнародна програма MBSR (Mindfulness-Based Stress Reduction) та інші ініціативи, що пропонують психологічну підтримку онлайн, допомагають формувати безпечну онлайн-поведінку та розвиток емоційної компетентності. Системна реалізація цих заходів дозволяє створити психологічно захищене цифрове середовище, де дитина може безпечно навчатися, спілкуватися та розвиватися.

Для ефективного захисту від небезпечного контенту потрібен комплексний підхід, який поєднує управлінські, освітні, психологічні, сімейні стратегії в громаді. Так, в освітньому просторі важливо впроваджувати курси з медіаграмотності та психологічної безпеки, де молоде покоління громадян вчиться критично оцінювати інформацію, розпізнавати маніпуляції та керувати власними емоціями. Дорослі насамперед повинні вміти розпізнавати ознаки емоційних реакцій на небезпечний контент і надавати своєчасну підтримку дітям. Колективи закладів освіти під керівництвом адміністрації мають розробити єдину політику реагування на випадки кібербулінгу, онлайн-агресії та токсичних челенджів. Батькам важливо проводити спільний перегляд контенту, обговорювати емоційні реакції дитини, встановлювати «цифрові правила» сім'ї та подавати особистий приклад відповідальної поведінки в мережі. Психологи повинні залучатися до системної просвіти, проводити тренінги та консультації для педагогів і батьків, а також підтримувати дітей, що зазнали впливу деструктивного контенту. Серед практичних інструментів – використання програм, що допомагають формувати безпечну поведінку в мережі та розвивати критичне мислення, емоційну компетентність. У підсумку, знову наголосимо, що ефективна профілактика ґрунтується на партнерстві.

Рекомендації. Для органів освіти та місцевого самоврядування ключовим є впровадження системних управлінських стратегій, спрямованих на забезпечення безпечного цифрового середовища для дітей та підлітків. Перш за все, необхідно здійснювати моніторинг і регулювання контенту шляхом розробки внутрішніх правил реагування на випадки кібербулінгу, участі дітей у токсичних челенджах та контакту з небезпечним контентом. Не менш важливим є планування та координація міжсекторних заходів: створення

робочих груп, до складу яких входять педагоги, практичні психологи, представники батьківських асоціацій та органів влади. Такий підхід дозволяє системно аналізувати цифрові ризики та розробляти превентивні програми на рівні громади. До них належать освітні заходи, інформаційні кампанії та консультаційні центри для населення, що спрямовані на безпечне використання цифрових технологій. Сучасні цифрові інструменти управління забезпечують додатковий рівень контролю: впровадження платформ для моніторингу ризикових ресурсів, доступ до сертифікованих навчальних матеріалів і контроль за дотриманням стандартів безпеки в освітньому процесі дозволяють оперативно реагувати на потенційні загрози. Також важливим аспектом є підготовка кадрів: підвищення кваліфікації педагогів і керівників навчальних закладів щодо впровадження превентивних заходів і роботи з дітьми, які зазнали впливу небезпечного контенту, є стратегічним ресурсом публічного управління та забезпечення психологічної безпеки в цифровому просторі.

Освітнє середовище має стати простором не лише знань, а й цифрової безпеки, усвідомлення ризиків цифрового простору та набуття вмінь безпечної онлайн-поведінки. Серед ключових завдань громади та освіти як її однієї з ключових сфер – розвиток медіаграмотності, емоційної стійкості та критичного мислення. Ефективною є командна робота управлінського апарату як громади, так і закладу освіти, який розробляє спільну політику реагування на випадки кібербулінгу, поширення шкідливих матеріалів або агресивної поведінки в онлайн-середовищі. Не менш важливою є психологічна підтримка громадян. Вона передбачає навчання усвідомленню власних емоцій і навичкам саморегуляції; відкритий діалог про контент, що викликає негативні переживання; використання позитивного контенту (матеріалів, що розвивають емпатію, креативність, соціальні навички); участь практичних психологів у просвітницькій роботі з громадянами, серед них – батьками та здобувачами освіти. Небезпечний контент онлайн-простору становить реальну загрозу не лише для психічного благополуччя окремих громадян, впливаючи на їхні емоції, поведінку, систему цінностей і соціальну взаємодію, а й загалом створює небезпечний прецедент для зниження рівня ментального здоров'я в громаді. Його вплив посилюється через емоційну заражуваність, ідентифікацію з героями, соціальне порівняння та когнітивне спрощення.

Висновки. Синергія освітніх, психологічних, сімейних та управлінських стратегій формує ефективну систему превенції цифрових ризиків. Упровадження міжсекторального підходу забезпечує комплексний захист громадян та створює умови для створення ефективного соціокомунікативного середовища, розвитку критичного мислення, емоційної саморегуляції та відповідальної участі молоді у цифровому просторі громади. Забезпечення психологічної безпеки в цифровому середовищі потребує комплексного підходу, що включає розвиток медіаграмотності, формування емоційної компетентності, підтримку позитивних комунікацій і створення довірливого клімату.

Перспективи подальших наукових розвідок. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення індивідуальних психологічних чинників опірності до деструктивного контенту, розроблення програм розвитку цифрової емпатії, а також вивчення ефективності інтеграції елементів психології управління в процес розвитку громади. Інформація про психологічні механізми опору шкідливому контенту дозволяє розробляти цільові державні та місцеві програми цифрової безпеки. Дослідження ефективності інтеграції Публічно-управлінські соціокомунікативні механізми протидії небезпечному онлайн-контенту через освіту сприяють підвищенню стійкості громад до маніпуляцій, дезінформації та токсичних впливів. Розробка програм розвитку цифрової емпатії та критичного мислення може бути інтегрована в освітні та соціальні ініціативи, що реалізуються органами місцевого самоврядування та державними установами. Це дозволяє покращити комунікацію між владою та населенням, зменшити конфлікти і підвищити довіру до управлінських рішень. Керівники органів місцевого самоврядування та освітніх закладів отримують інструменти для оцінки ризиків інформаційного впливу та прийняття рішень, які враховують психологічні особливості населення. Це сприяє формуванню цифрово безпечного і психологічно стійкого середовища у громаді.

Література:

1. Василенко Н. В. Розвиток професійної соціокомунікативної компетентності керівників профільних загальноосвітніх навчальних закладів: методика оцінювання / Н. В. Василенко // *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. – 2016. – Вип. 44. – С. 148–153. – Режим доступу: https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/3099?utm_source=chatgpt.com
2. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Чому він може значити більше, ніж IQ. Київ: Наш Формат, 2022. 512 с.
3. Києнко-Романюк Л. А. Недоліки і переваги наявних психолого-педагогічних підходів до понять «критичне мислення» та «емоційний інтелект». Наукові записки Ніжинського держ. пед. ун-ту ім. М. В. Гоголя. 2005. Вип. 3. С. 40–44.
4. Києнко-Романюк Л. А., Неприцький О. А., Корсак К. В. Формування навичок критичного мислення в українських школярів і підготовка вчителів загальноосвітніх шкіл. – Київ, 2005. – 128 с.
5. Києнко-Романюк Л. А. Проблеми майстерності, творчості, професіоналізму педагогічних кадрів при формуванні активної громадянської позиції у дітей та молоді засобом розвитку критичного мислення // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. – Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. – 2005. – Вип. 3 (13). – С. 236 – 239.
6. Києнко-Романюк Л., Пилявець Н., Києнко-Романюк Т. Емоційний інтелект школярів, педагогів та керівників як стратегічний ресурс публічного управління освітою в умовах воєнного стану та період повоєнного відновлення // Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія». – 2025. – Вип. 8. – С.
7. Савчин М. В. Психологія розвитку особистості у кризових умовах. Психологічні науки: проблеми і досягнення. 2020. Т. 16, № 2. С. 33–42.

8. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R. Emotional intelligence: Theory, findings, and implications. *Psychological Inquiry*. 2004. Vol. 15, No. 3. P. 197–215.

9. Prasad S., Ait Souabni S., Anugwom G., et al. Anxiety and depression amongst youth as adverse effects of using social media: A Review // *Annals of Medicine & Surgery*. – 2023. – Vol. 85(8). – P. 3974–3981. – DOI: 10.1097/MS9.0000000000001066. – Режим доступу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37554895/>

10. Azem L., Al Alwani R., Lucas A., Alsaadi B., Njihia G., Bibi B., Alzubaidi M., Househ M. Social Media Use and Depression in Adolescents: A Scoping Review // *Behavioral Sciences (Basel)*. – 2023. – Vol. 13(6):475. – DOI: 10.3390/bs13060475. – Режим доступу: <https://www.mdpi.com/2076-328X/13/6/475>

11. Santos R. M. S., Mendes C. G., Bressani G., et al. The associations between screen time and mental health in adolescents: a systematic review // *BMC Psychology*. – 2023. – Vol. 11:127. – DOI: 10.1186/s40359-023-01166-7. – Режим доступу: <https://bmcp psychology.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40359-023-01166-7>

12. Ybarra M. L., Mitchell K. J., Oppenheim J. K. Violent Media in Childhood and Seriously Violent Behavior in Adolescence and Young Adulthood // *Journal of Adolescent Health*. – 2022. – Vol. 71(3):285–292. – DOI: 10.1016/j.jadohealth.2022.03.003. – Режим доступу: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10177625/>

13. Vasylenko, N. V., Ivatsko, T., Matokhniuk, O., Krasnytska, O., Oliynyk, L., Shevchuk, V., Yahupov, V., & Halimov, A. *Development of Professional Socio-Communicative Competence of a Public Manager // Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. – 2025. – Vol. 17, № 1. – P. 247-276. – Режим доступу: <https://doi.org/10.18662/rrem/17.1/949>

References:

1. Vasilenko, N. V. (2016). Rozvitok profesijnoi sociokomunikativnoi kompetentnosti kerivnikiv profil'nih zagal'noosvitnih navchal'nih zakladiv: metodika ocinjuvannja [Development of professional socio-communicative competence of heads of specialized general educational institutions: assessment methodolog]. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 44, 148–153. Retrieved from https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/3099?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].

2. Goulman, D. (2022). *Emocijnij intelekt. Chomu vin mozhe znachiti bil'she, nizh IQ [Emotional intelligence. Why it can mean more than IQ]*. Kiiv: Nash Format [in Ukrainian].

3. Kienko-Romanjuk, L. A. (2005). Nedoliki i perevagi najavnih psihologo-pedagogichnih pidhodiv do ponjat' «kritichne mislennja» ta «emocijnij intelekt» [Disadvantages and advantages of existing psychological and pedagogical approaches to the concepts of “critical thinking” and “emotional intelligence”]. *Naukovi zapiski Nizhins'kogo derzh. ped. un-tu im. M. V. Gogolja - Scientific notes of the Nizhyn State Pedagogical University named after M. V. Gogol*, 3, 40–44 [in Ukrainian].

4. Kienko-Romanjuk, L. A., Nepic'kij, O. A., Korsak, K. V. (2005). *Formuvannja navichok kritichnogo mislennja v ukrains'kih shkoljariv i pidgotovka vchiteliv zagal'noosvitnih shkil [Formation of critical thinking skills in Ukrainian schoolchildren and training of teachers of secondary schools]*. Kiiv [in Ukrainian].

5. Kienko-Romanjuk, L. A. (2005). Problemi majsternosti, tvorchosti, profesionalizmu pedagogichnih kadriv pri formuvanni aktivnoi gromadjans'koï pozicii u ditej ta molodi zasobom rozvitku kritichnogo mislennja [Problems of mastery, creativity, professionalism of pedagogical personnel in the formation of an active civic position in children and youth as a means of developing critical thinking]. *Naukovij chasopis NPU imeni M.P.Dragomanova. – Serija 16. Tvorchia osobistist' uchitelja: problemi teorii i praktiki - Scientific Journal of the NPU named after M.P. Dragomanov. – Series 16. Creative personality of a teacher: problems of theory and practice*, 3 (13), 236 – 239 [in Ukrainian].

6. Kienko-Romanjuk, L., Piljavec', N., Kienko-Romanjuk, T. (2025). Emocijnij intelekt shkoljariv, pedagogiv ta kerivnikiv jak strategichnij resurs publicznego upravlinnja osvitoju v umovah voennogo stanu ta period povoennoho vidnovlennja [Emotional intelligence of schoolchildren, teachers and leaders as a strategic resource of public education management in martial law and the period of post-war recovery]. *Naukovij visnik Vinnic'koï akademii bezperervnoï osviti. Serija «Pedagogika. Psihologija» - Scientific Bulletin of the Vinnytsia Academy of Continuing Education. Series "Pedagogy. Psychology"*, 8 [in Ukrainian].
7. Savchin, M. V. (2020). Psihologija rozvitku osobistosti u krizovih umovah [Psychology of personality development in crisis situations]. *Psihologichni nauki: problemi i dosjagnennja - Psychological sciences: problems and achievements*, 16, 2, 33–42 [in Ukrainian].
8. Mayer, J. D., Salovey, P., Caruso, D. R. (2004). Emotional intelligence: Theory, findings, and implications. *Psychological Inquiry*, 15, 3, 197–215 [in English].
9. Prasad, S., Ait Souabni, S., Anugwom, G., et al. (2023). Anxiety and depression amongst youth as adverse effects of using social media: A Review, *Annals of Medicine & Surgery*, 85(8), 3974–3981. – DOI: 10.1097/MS9.0000000000001066. – Rezhim dostupu: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37554895/> [in English].
10. Azem, L., Al Alwani, R., Lucas, A., Alsaadi, B., Njihia, G., Bibi, B., Alzubaidi, M., Househ, M. (2023). Social Media Use and Depression in Adolescents: A Scoping Review. *Behavioral Sciences (Basel)*, 13(6):475. – DOI: 10.3390/bs13060475. Retrieved from <https://www.mdpi.com/2076-328X/13/6/475> [in English].
11. Santos, R. M. S., Mendes, C. G., Bressani, G., et al. (2023). The associations between screen time and mental health in adolescents: a systematic review. *BMC Psychology*, 11:127. – DOI: 10.1186/s40359-023-01166-7. Retrieved from <https://bmcp psychology.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40359-023-01166-7> [in English].
12. Ybarra, M. L., Mitchell, K. J., Oppenheim, J. K. (2022). Violent Media in Childhood and Seriously Violent Behavior in Adolescence and Young Adulthood. *Journal of Adolescent Health*, 71(3):285–292. – DOI: 10.1016/j.jadohealth.2022.03.003. Retrieved from <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10177625/> [in English].
13. Vasylenko, N. V., Ivatsko, T., Matokhniuk, O., Krasnytska, O., Oliynyk, L., Shevchuk, V., Yahupov, V., & Halimov, A. (2025). Development of Professional Socio-Communicative Competence of a Public Manager. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, 17, 1, 247-276. Retrieved from <https://doi.org/10.18662/rrem/17.1/949> [in English].